

ŁUKASZ MALINOWSKI

MAŁY PRZEWODNIK PO HISTORII POLSKI

10. POTĘGA JAGIELLONÓW

Wracamy do Ani. Pamiętacie, jak wam opowiadałam o polityce Władysława Jagiełły? Nasz król doczekał się dwóch synów: Władysława i Kazimierza. Obaj zostali królami, ale wszystko po kolei.

Władysław Warneńczyk

W 1434 roku na tronie zasiadł starszy z braci, czyli **Władysław**, choć miał wtedy zaledwie dziesięć lat. Początkowo pomagali mu rządzić doradcy, ale gdy dorósł, pokazał się jako bardzo wojowniczy król. W 1440 roku, po śmierci poprzedniego władcy, Węgrzy wybrali na swojego króla naszego Władysława. W ten oto sposób Polska, Litwa i Węgry zostały połączone unią personalną, bo władał nimi ten sam król. Ziemie, którymi zarządzał Władysław były więc ogromne! Wiele wysiłków kosztowała jednak ich obrona. W owym czasie potężne imperium stworzyła Turcja, której granice sięgały do granic królestwa Węgier. Turcy wyznawali islam i często najeżdżali sąsiednie kraje, więc nasz Władysław za namową papieża, stanął na czele **krucjaty**, czyli świętej wojny, która miała na celu przegnanie Turków z Europy. Początkowo odnosił duże sukcesy, ale w 1444 roku chrześcijańska armia przegrała z Turkami w **bitwie pod Warną**, a sam król zginął w walce. Miał wówczas dwadzieścia lat. To właśnie od jego ostatniej bitwy historycy zaczęli nazywać go Warneńczykiem.

Kazimierz Jagiellończyk

Później na polskim tronie zasiadł **Kazimierz**, drugi syn Władysława Jagiełły. Nowy władca porzucił plany dalekich wypraw i skupił się na zarządzaniu własnym królestwem. A politykiem był wybitnym! Wkrótce powróciła też kwestia Krzyżaków. Wybuchła wojna, którą później nazwano **trzynastoletnią** (toczona w latach 1454-1466). Bitwy długo nie przynosiły rozstrzygnięcia, ale powoli przewagę zyskiwali Polacy, także dzięki sprytowi naszego króla. Kazimierzowi udało się zdobyć zamek w Malborku, czego

Jan Matejko, Śmierć Zygmunta Augusta w Knyszynie. Obraz przedstawia symbolicznie koniec dynastii Jagiellonów. Fot. Wikimedia Commons, licencja public domain

nie dokonał nikt wcześniej, ale nie użył do tego siły, tylko po prostu odkupił twierdzę z rąk najemnych żołnierzy. Wojna skończyła się pokojem w Toruniu, dzięki któremu do Polski wróciło Pomorze Gdańskie, Warmia, ziemia michałowska i chełmińska. W późniejszych latach Kazimierz Jagiellończyk wrócił też do polityki środkowoeuropejskiej. Przyświecał mu cel, aby stworzyć wielkie mocarstwo rządzone przez dynastię Jagiellonów. Udało mu się obsadzić swojego syna Władysława na tronie Czech (w 1471 roku) a następnie Węgier (w 1490 roku). Panowanie Jagiellonów w tych krajach nie trwało jednak długo i na początku XVI wieku królestwa Czech i Węgier dostały się pod rządy austriackich Habsburgów.

Dynastia Jagiellonów – ostatni władcy

Troszkę odbiegliśmy od tematu. Wracając do naszego Kazimierza Jagiellończyka – po jego śmierci władzę odziedziczyli jego synowie. Najpierw **Jan Olbracht** (1492-1501), potem **Aleksander Jagiellończyk** (1501-1506), a w końcu **Zygmunt Stary** (1507-1548). Ostatnim z Jagiellonów na tronie polskim był **Zygmunt August** (1548-1572), syn Zygmunta Starego.

Jan Matejko, Hołd pruski. Fot. Wikimedia Commons, licencja public domain

Krucjata – średniowieczne wyprawy zbrojne rycerzy katolickich z zachodniej i środkowej Europy przeciwko innowiercom, poganom, najczęściej do Ziemi Świętej, zwłaszcza Jerozolimy. Zgodę na krucjaty wydawał papież. Rycerzy tych określa się krzyżowcami.

Bitwa pod Warną – w 1444 roku wielka bitwa wojsk polsko-węgierskim przeciwko wojskom tureckim (obecnie są to tereny Bułgarii). Po śmierci w czasie bitwy króla Władysława III zwanego później Warneńczykiem armia chrześcijańska została pobita przez wojska tureckie. Po bitwie nie odnaleziono ciała króla ani jego zbroi, jednak przeszedł on do legendy i jest uznawany w Bułgarii za bohatera narodowego.

Hołd pruski – w 1525 roku na mocy traktatu między królem Zygmuntem I Starym a mistrzem krzyżackim Albrechtem Hohenzollernem. Prusy Zakonne, czyli późniejsze państwo krzyżackie, zostały przekształcone w Księstwo jako lenno Polski. Ostatecznie państwo to stało się świeckie, gdyż wielki mistrz przeszedł na luteranizm, co spowodowało zniknięcie Zakonu Krzyżackiego.

Unia realna – w przypadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów oznaczała, że oba państwa Polska i Litwa stały się jednym państwem z takimi samymi prawami i wspólną władzą. Natomiast unia realna zachowuje odrębny status administracyjny i prawny obu krajów, ale nad nimi może czuwać jeden władca (jak w przypadku unii polsko-litewskiej).

Strasznie dużo tych imion, ale najważniejsze w tym wszystkim jest to, co dla Polski osiągnęła dynastia Jagiellonów. Stworzyła silne, rozległe i bogate państwo, jedno z najsilniejszych mocarstw w Europie. W XVI wieku potrafiliśmy skutecznie walczyć z Rosją i odpierać ataki Turcji. Po raz kolejny wróciła też sprawa państwa krzyżackiego i tym razem została ostatecznie rozwiązana. Albrecht Hohenzollern, wielki mistrz zakonu, przeszedł na protestantyzm (to religia, która jest odłamem chrześcijaństwa) i został księciem pruskim, a po kolejnej przegranej wojnie z Polską, w 1525 roku złożył naszemu królowi **hołd lenny**. Historycy nazwali to wydarzenie **hołdem pruskim**. Od tej pory, książę Prus stawał się lennikiem (czyli poddanym) króla Polskiego. Pod koniec panowania Jagiellonów do Polski zostały też przyłączone bogate Inflanty (dzisiejsza Łotwa i Estonia), co umocniło jej gospodarkę. Istotne też były przemiany wewnątrz kraju, które miały scalić ze sobą ogromne tereny naszego państwa.

W 1569 roku wydarzyło się coś naprawdę ważnego. W Lublinie zawarto **unię między Polską a Litwą**. Pamiętacie, że podobną już kiedyś podpisano? Za czasów Władysława Jagiełły zawarto jednak unię personalną (oba kraje były niezależnie, ale miały jednego władcę), a teraz była to **unia realna**. Oznaczało to, że Polska i Litwa stały się jednym krajem, nazywanym od tej pory **Rzeczpospolitą Obojga Narodów**.

CZY WIESZ, ŻE...

- Jagiellonowie wywodzą się z gałęzi rodu Giedyminowiczów od Władysława II Jagiełły, wielkiego księcia litewskiego i króla Polski. Dynastia ta panowała od 1386 roku do 1596 roku, a jej przedstawiciele zasiadali w tym czasie na tronach Polski, Litwy, Czech i Węgier.
- Wojna trzynastoletnia toczona w latach 1454-1466 przez Koronę Królestwa Polskiego i Zakon Krzyżacki. Moźnowładcy i mieszczaństwo z miast północnych zawiązali Związek Pruski, który wszczął bunt przeciwko Krzyżakom. Długoletnia wojna była bardzo kosztowna, zabrakło obu stronom funduszy na opłacenie najemników. Ostatecznie Polsce nie udało się zdławić Zakonu Krzyżackiego, ale wyniosła ona z tej wojny korzyści, np. dostęp do Morza Bałtyckiego i ograniczenie swobód Krzyżaków.

DAWNIEJ TO BYŁO

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

CENTRUM DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
EDUKACYJNEGO, WARSZAWA POLSKA

MUZEUM
POCZĄTKÓW
PAŃSTWA
POLSKIEGO
W GNIEZNE